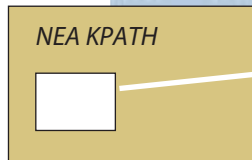

Ο Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Η Ευρώπη μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

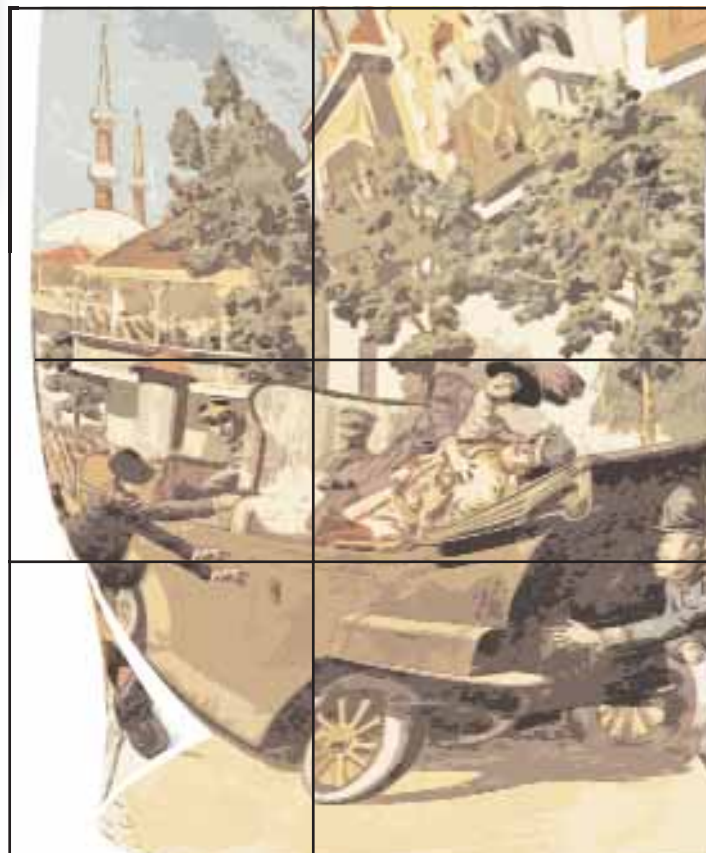
- Στη Δημόσια Βιβλιοθήκη βρήκα αυτόν τον χάρτη σ' ένα βιβλίο. Παρουσιάζει την Ευρώπη όπως ήταν μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Βρήκες πληροφορίες γι' αυτόν τον Πόλεμο;
- Βέβαια, το βιβλίο δίνει αρκετές πληροφορίες γι' αυτό το γεγονός.
- Ας διαβάσουμε, λοιπόν.

Τη δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα, ένας μεγάλος πόλεμος συντάραξε ολόκληρο τον πλανήτη. Ήταν ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Οι αιτίες που τον προκάλεσαν ήταν και αυτήν τη φορά οικονομικές. Τα ευρωπαϊκά κράτη (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία) είχαν πλέον αναπτυγμένη βιομηχανία. Οι εσωτερικές αγορές των χωρών τους δεν μπορούσαν να απορροφήσουν την βιομηχανική παραγωγή. Το υπέδαφός τους ήταν φτωχό σε πρώτες ύλες. Έτσι κάθε μεγάλη Δύναμη προσπάθησε να βρει νέες αγορές στις υπανάπτυκτες χώρες και να εκμεταλλευτεί το υπέδαφός τους. Έτσι οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις επένδυσαν σ' αυτές μεγάλα κεφάλαια, με σκοπό να τις ελέγχουν οικονομικά και πολιτικά. Δημιούργησαν εκεί αποικίες. Συγκρούονταν, όμως, μεταξύ τους, καθώς η μια χώρα ήθελε να διώξει την άλλη.

- Απ' ό,τι κατάλαβα, υπήρχε μεγάλος ανταγωνισμός ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις.
- Φυσικά. Το πρόβλημα ήταν πολύ μεγάλο, γιατί καθεμιά προσπαθούσε να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά της.
- Και ποια λύση βρήκαν στο πρόβλημα;
- Απ' ό,τι φαίνεται, όλοι καταλάβαιναν ότι η κατάσταση θα οδηγούσε σε πόλεμο.

- Ποιο ήταν αυτό το περιστατικό που τελικά οδήγησε στον πόλεμο;
- Το γεγονός δεν ήταν σημαντικό, όμως οι αιτίες υπήρχαν και μια ασήμαντη αφορμή μπορούσε να φέρει τον πόλεμο.

Από το 1910 οι μεγάλες Δυτικές Δυνάμεις είχαν αρχίσει να προετοιμάζονται για πόλεμο. Αρχισαν να κατασκευάζουν όπλα και πολεμικά υλικά. Επίσης, έκαναν συμμαχίες μεταξύ τους. Δύο στρατόπεδα βρίσκονταν αντιμέτωπα στην Ευρώπη. Από το ένα μέρος, η Τριπλή Συμμαχία, που την αποτελούσαν η Γερμανία, η Αυστροουγγαρία και η Ιταλία. Από το άλλο μέρος, η Εγκάρδια ή Τριπλή Συνεννόηση (Αντάντ), που την αποτελούσαν η Γαλλία, η Αγγλία και η Ρωσία. Η κατάσταση χειροτέρευε με τους Βαλκανικούς Πολέμους, το 1912-1913. Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου επανέφερε την ειρήνη στα Βαλκάνια. Έτσι οι βαλκανικοί λαοί πήραν τα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που βρίσκονταν στην Ευρώπη. Όμως, προβλήματα συνέχιζαν να υπάρχουν. Όλα αυτά τα γεγονότα, μαζί με τα οικονομικά συμφέροντα των Δυνάμεων, οδήγησαν στον πόλεμο, με αφορμή ένα απλό τοπικό περιστατικό.

Σκηνή της δολοφονίας του διαδόχου του θρόνου της Αυστροουγγαρίας Φραγκίσκου Φερδινάνδου και της συζύγου του.

Ευρωπαϊκές Συμμαχίες στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στις 28 Ιουνίου 1914 ένας Σέρβος δολοφόνησε στο Σεράγεβο τον Αρχιδούκα Φραγκίσκο Φερδινάνδο, διάδοχο του αυστροουγγρικού θρόνου. Έτσι ξεκίνησε ο πόλεμος. Η μια χώρα μετά την άλλη έμπαινε σ' αυτόν. Ήταν μια παγκόσμια σύγκρουση.

- Παρατηρείστε το αεροπλάνο της φωτογραφίας. Τι βλέπετε; Το ξέρατε ότι τα πολεμικά αεροπλάνα χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο;

Γερμανικό αεροπλάνο, λάφυρο του μακεδονικού μετώπου.

- Τελικά πόσο κράτησε ο πόλεμος;

Επίθεση Αμερικανών πεζοναυτών, τον Οκτώβριο του 1918.

Γάλλοι ανώτατοι αξιωματικοί, υποδέχονται Γερμανούς αντιπροσώπους.

Στην αρχή, όλοι πίστευαν ότι οι συγκρούσεις δεν θα διαρκούσαν παρά λίγες εβδομάδες. Όμως, σιγά-σιγά, οι μάχες αναπτύχθηκαν σε τρία κύρια μέτωπα, στο δυτικό, στο ανατολικό και βαλκανικό μέτωπο. Πολεμικές συγκρούσεις έγιναν εκτός από την Ευρώπη, στην Αφρική, στην Ασία και στα παράλια της Λατινικής Αμερικής.

Όλοι ήθελαν να πετύχουν τη νίκη. Η Ευρώπη είχε μπει σ' έναν πρωτόγνωρο πόλεμο. Κάθε χώρα έβαζε όλες τις δυνάμεις της στον πόλεμο. Ήθελε να χτυπήσει όχι μόνο τον στρατό αλλά και την οικονομική υποδομή του εχθρού. Το 1917 οι εμπόλεμοι κουράστηκαν. Το 1918 στο δυτικό μέτωπο οι γερμανικές επιθέσεις δεν έφεραν αποτελέσματα. Η Γαλλία ανέλαβε τη γενική διοίκηση όλων των συμμαχικών στρατευμάτων και τα οδήγησε σε νίκη. Σ' αυτό έπαιξαν ρόλο και οι αμερικάνικες ενισχύσεις.

Η ζωή στα χαρακώματα

Μέσα σ' αυτούς τους τάφους που τους ονόμαζαν χαρακώματα, με τα συστήματα των υπογείων διαβάσεων και των διόδων*, μας έλειπαν σχεδόν τα πάντα. Έμαθα γρήγορα να κρεμάω το ψωμί σ' ένα σύρμα τοποθετημένο στη μέση του ορύγματος* για να μην το φτάνουν τα ποντίκια, να κοιμάμαι με βρεγμένες αρβύλες, γιατί το να προσπαθήσεις να τις ξαναβάλεις, αφού τις είχες βγάλει, θα ήταν μάταιο, να κοιμάσαι τυλιγμένος σε μια μουσκεμένη χλαίνη*, να κοιμάσαι τέσσερις ώρες ανάμεσα σε θορύβους, σε φωνές ανθρώπων, σε βρωμερές αναθυμιάσεις*.

* διόδων = περασμάτων.

*ορύγματος =βαθιά σκαμμένου χαντακιού.

*χλαίνη = χοντρό παλτό.

*αναθυμιάσεις = μυρωδιές.

Ducasse Andre, al., *Vie et mort des Français, 1914-1918: simple histoire de la grande guerre*, Hachette, Paris 1962.

Στρατιώτες στα χαρακώματα.

Δεν γνωρίζω άλλο(ν) ψυχικό συγκλονισμό που να συγκρίνεται μ' αυτόν που υφίσταται* ο στρατιώτης που βρίσκεται στο χαρακώμα, όταν οι οβίδες* πέφτουν γύρω του. Η ασφάλεια πληρώνεται μ' ένα φοβερό σπάσιμο νεύρων. Αυτό το σφυροκόπημα σε καταδιώκει και σε κρατά θαμμένο σε μια βρωμερή γαλαρία*, που μπορεί να γίνει, σε λίγο κι ο αληθινός τάφος σου.

*υφίσταται=δέχεται.

*οβίδες=βλήματα πυροβόλου όπλου.

*γαλαρία = τούνελ.

Ducasse Andre, al., *Vie et mort des Français, 1914-1918: simple histoire de la grande guerre*, Hachette, Paris, 1962.

- Η Ελλάδα δεν πήρε μέρος σ' αυτόν τον πόλεμο;
- Φυσικά και πήρε. Όμως έπρεπε πρώτα να αποφασίσει με ποιο συνασπισμό θα πολεμούσε.
- Τόσο δύσκολο ήταν;
- Απ' ό,τι φαίνεται ήταν πολύ δύσκολο.

Αφίσα για την επιστράτευση.

- Και πώς τα πήγε στον πόλεμο;
- Απ' ό,τι φαίνεται, αρκετά καλά.

Στην Ελλάδα υπήρξε διαφωνία ανάμεσα στον Ελευθέριο Βενιζέλο και τον βασιλιά Κωνσταντίνο για τη συμμετοχή της χώρας στον πόλεμο. Ο Βενιζέλος ήθελε συμμετοχή της Ελλάδας στο πλευρό της Αντάντ, γιατί πίστευε ότι θα βοηθούσε τα συμφέροντά της.

Αντίθετα ο Κωνσταντίνος που ήταν γερμανόφιλος, πίστευε στη νίκη της Γερμανίας. Η διαφωνία αυτή χώρισε στη μέση τον ελληνικό λαό και έβαλε τη χώρα σε μεγάλες περιπέτειες. Ο βασιλιάς αναγκάστηκε να παραιτηθεί έπειτα από τηλεσίγραφο των συμμάχων, στις 15 Ιουνίου 1917, και να εγκαταλείψει τη χώρα. Ο Βενιζέλος επέστρεψε στην Αθήνα από τη Θεσσαλονίκη, όπου είχε καταφύγει. Σχημάτισε κυβέρνηση. Πρώτη ενέργεια της νέας κυβέρνησης ήταν η κήρυξη του πολέμου κατά της Γερμανίας και της Βουλγαρίας.

Η κυβέρνηση του Βενιζέλου, με γενική επιστράτευση, κατάφερε να συγκεντρώσει 300.000 στρατιώτες που πολέμησαν με τα στρατεύματα των Αγγλογάλλων στη Μακεδονία. Ο αγγλογαλλικός στρατός κατέλαβε την Κωνσταντινούπολη και μαζί του εγκαταστάθηκε εκεί ένα τμήμα ελληνικού στρατού με αρχηγό τον Λεωνίδα Παρασκευόπουλο. Συγχρόνως ο ελληνικός στόλος με ναυαρχίδα το θωρηκτό «Αβέρωφ» αγκυροβόλησε στο Βόσπορο. Η εξωτερική πολιτική του Βενιζέλου είχε πετύχει.

Οι Δυτικοί Σύμμαχοι είχαν νικήσει, αλλά το πλήρωσαν ακριβά.

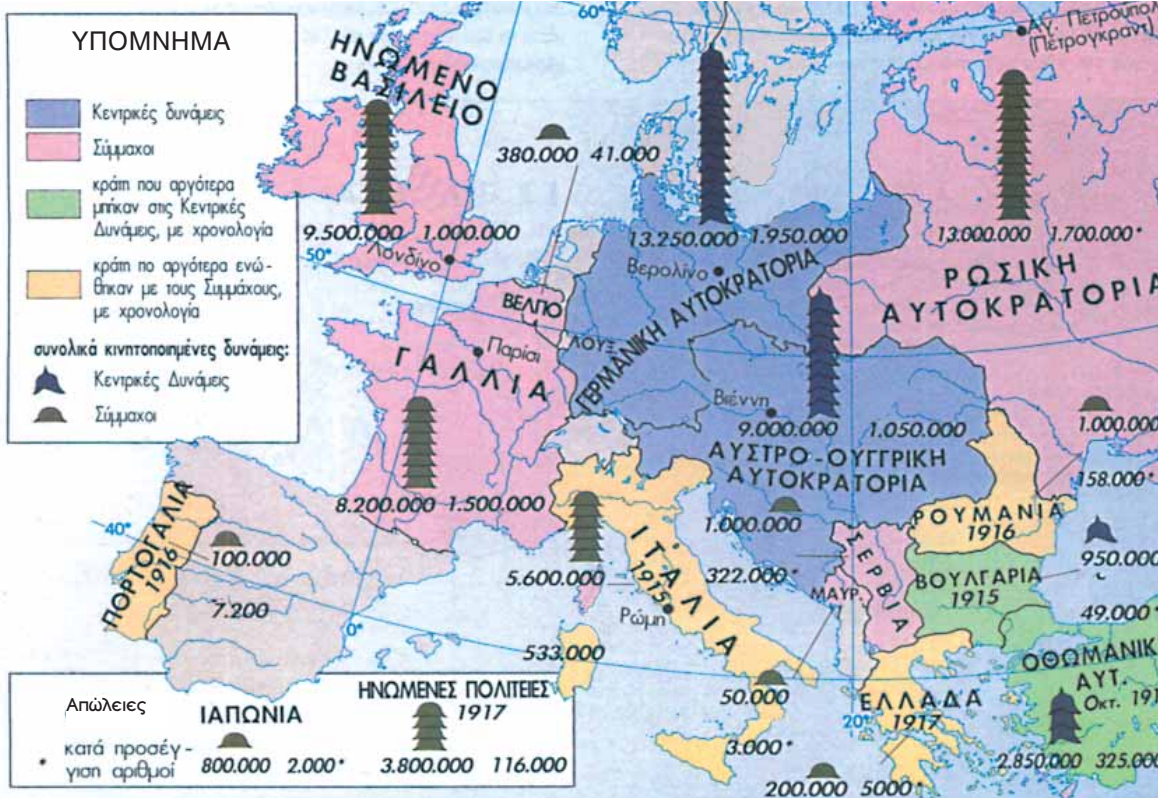
- Και στο τέλος τι έγινε; Ποιος νίκησε τελικά;
- Τα πράγματα δεν ήταν τόσο απλά. Γιατί οι χώρες που κέρδισαν στις μάχες, δεν ήταν βέβαιο ότι ήταν πραγματικοί νικητές;
- Δηλαδή;
- Ακούστε.

- Η Ελλάδα τελικά, κέρδισε τίποτα μέσα σ' όλα αυτά;
- Βέβαια κέρδισε.

Εκατομμύρια ήταν οι νεκροί, οι τραυματίες, οι ακρωτηριασμένοι. Μεγάλος ήταν και ο αριθμός των θυμάτων ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό. Κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων, πολλοί σκοτώνονταν από τις οβίδες ή πέθαιναν από τις επιδημίες και την πείνα. Η Ευρώπη βγήκε κατεστραμμένη οικονομικά από τον πόλεμο. Ήταν χρωμένη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι υλικές καταστροφές επηρέασαν την παραγωγή, που μειώθηκε σχεδόν στο μισό. Αυτό το γεγονός ενόησε νέες δυνάμεις, την Ιαπωνία και κυρίως τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η Συνθήκη των Βερσαλλιών υπογράφηκε στις 28 Ιουνίου 1919. Με αυτήν καθορίζονταν τα εδάφη των κρατών. Με τη Συνθήκη του Νεϊγύ λίγο αργότερα, στις 14 Νοεμβρίου 1919, η Βουλγαρία δεν διεκδικούσε πια την ανατολική Μακεδονία και τη δυτική Θράκη. Με τη συνθήκη των Σεβρών, στις 10 Αυγούστου 1920, η δυτική Θράκη δόθηκε στην Ελλάδα. Με αυτήν τη συνθήκη η Ελλάδα, εκτός από τη δυτική Θράκη, απέκτησε και την ανατολική Θράκη μέχρι τη γραμμή της Τσατάλτζας.

Συμμαχίες και απώλειες του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

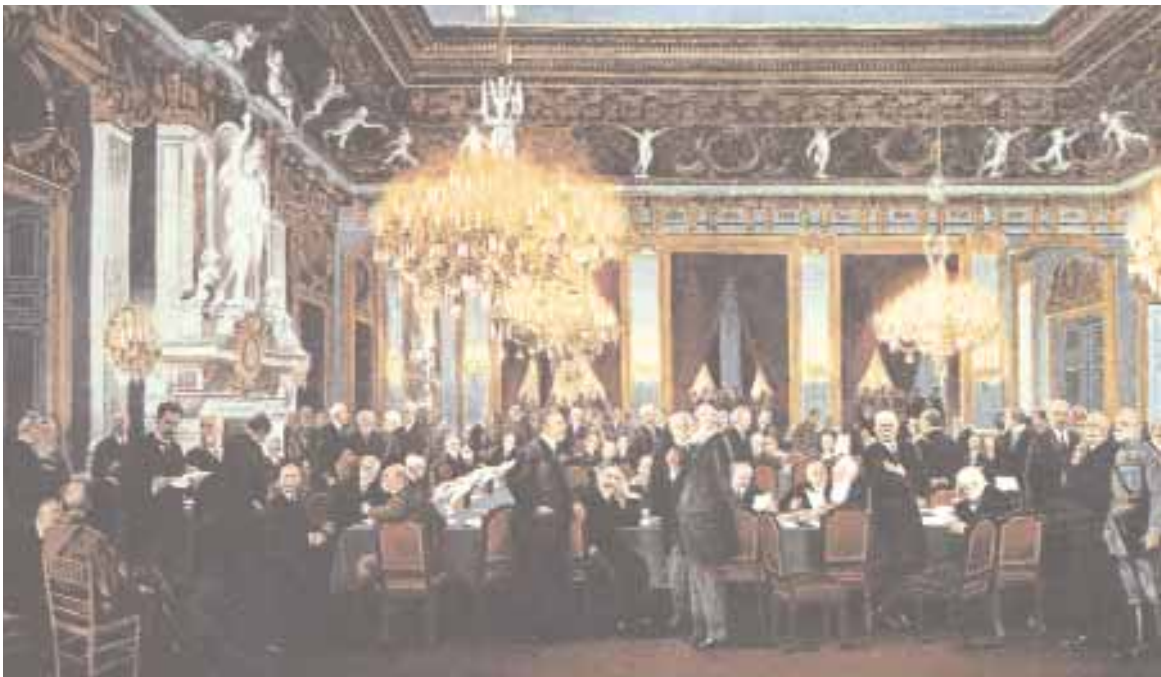

- Απ' ό,τι φαίνεται, όμως, η εμπειρία του πολέμου ήταν τραυματική. Γι' αυτό στη συνέχεια υπήρξαν διάφορες πρωτοβουλίες.
- Τι είδους πρωτοβουλίες;

Η Τουρκία δέχτηκε να ανήκουν στην Ελλάδα όλα τα νησιά του Αιγαίου, εκτός από τα Δωδεκάνησα που είχαν καταλάβει οι Ιταλοί. Τέλος, η Ελλάδα ανέλαβε την προσωρινή διοίκηση της περιοχής της Σμύρνης. Ο πληθυσμός της Σμύρνης, μετά από πέντε χρόνια, θα αποφάσιζε με δημοψήφισμα αν επιθυμούσε, να γίνει η περιοχή, όπου ζούσε, μέρος του ελληνικού κράτους.

Τριάντα δύο χώρες, από τις χώρες που νίκησαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κάτω από την πίεση του αμερικανού προέδρου Γούντροου Ουίλσον δήλωσαν, το 1919, ότι επιθυμούσαν: «Να αναπτύξουν τη συνεργασία ανάμεσα στα έθνη και να εξασφαλίσουν σ' αυτά ειρήνη και ασφάλεια». Έτσι γεννήθηκε η «Κοινωνία των Εθνών». Σκοπό είχε να φέρει την ειρήνη και να εμποδίσει άλλους πολέμους στο μέλλον. Όμως, παρουσίαζε κάποια προβλήματα. Αν ένα κράτος διαφωνούσε με μια απόφαση, αυτή δεν μπορούσε να εφαρμοστεί. Επίσης, κάθε κράτος ήταν ελεύθερο να δέχεται ή όχι τις υποδείξεις που του γίνονταν από τα άλλα κράτη-μέλη. Στην πραγματικότητα, λοιπόν, δεν ήταν δυνατόν τα τριάντα δύο κράτη να πάρουν όλα μαζί κάποια απόφαση, ούτε να εμποδίσουν να γίνει ένας νέος πόλεμος, γιατί δεν γινόταν να συμφωνήσουν σε όλα τα θέματα. Έτσι η μία χώρα μετά την άλλη άρχισε, σιγά – σιγά, να εγκαταλείπει την «Κοινωνία των Εθνών».

Το συνέδριο της Ειρήνης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Να εξηγήσετε τη φράση του γάλλου πρωθυπουργού Ζωρζ Κλεμανσώ: «Η Συνθήκη των Σεβρών αποδείχτηκε πιο εύθραυστη και από τις πορσελάνες της».

Θα είχε ενδιαφέρον να διαβάσετε το λογοτεχνικό κείμενο που σχετίζεται με τα γεγονότα του Α΄ Παγκόσμιου Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, *Ουδέν νεώτερον από το Δυτικό Μέτωπο*, Ζαχαρόπουλος, Αθήνα χ.χ. και να δείτε την ταινία του Ζαν Ρενουάρ, *Χίμαιρα (La grande illusion)*.

Αν θέλετε δραματοποιήστε την πρώτη συνάντηση της Κοινωνίας των Εθνών. Τι να έλεγαν άραγε οι αντιπρόσωποι των κρατών που τη δημιούργησαν;

